

TONSÄTTAREN

Nr 3 | 2011 FÖRENINGEN SVENSKA TONSÄTTARE

Konstmusik i Kalv

Musica Vitae – erfarna färskingar

Teaterns mystik och musik

Kulturdebatt i Visby

Sommarturné och teater

Anna Hedelius
redaktör

MITT ANDRA JOBB, som teaterkritiker, har jag den underbara möjligheten att, ibland flera gånger i veckan, sitta i en salong och fundera över teater i allmänhet. Ofta funderar jag över teatermusik i synnerhet. Häromdagen såg jag gästspelet *Ieto* på c/o Stockholms stadsteater. Två akrobater lekte, klättrade, gjorde de mest

halsbrytande manövrar med sina kroppar, oftast under absolut tystnad. Denna tystnad bröts bara emellanåt av stilla pianoackord, stråkar och rytmiska slagverk. Kontrasten mellan ljudlöshet, kropp och ömt smekande musik alternativt expressiv rytm gjorde också publiken magiskt tyst och koncentrerad.

I Maria Bloms pjäs *Under Hallonbusken* på Dramaten i våras spelades Anders Nygårds folktonsklingande musik av en hattklädd trio. Musiken fick en alldeles egen röst i föreställningen och, på bästa sändningstid i SVT, hävdade jag att jag aldrig mer tänkte gå på teater om det inte var livemusik på scenen. Jag har brutit mitt löfte. För som tur är får det vara olika. Ibland tyst, ibland öronbedövande. Teatermusiken spelar hur som helst roll. I detta och nästa nummer av Tonsättaren gräver vi i temat.

I sommar har vi också varit på festival i Kalv, på Almedalsveckan och träffat Musica Vitae i Växjö. Häng med på vår sommarturné! ■

Anna Hedelius
redaktör

Lösningen

933 LANSERADE Franklin D Roosevelt *The New Deal*, en serie reformprogram som lyfte upp USA ur den ekonomiska kris landet försatts i av börskraschen 1929. Ett av de bärande elementen var *Federal One*, ett fyrfaldigt program inom bildkonst, musik, teater och litteratur. Detta syftade till att stödja de konstformer

som inte överlevde på marknadens villkor och betonade konstens roll som en omistlig del i samhällsmaskineriet. *Federal One* designades i samarbete med konstnärernas intresseorganisationer, löpte under sex år och gav under tiden skjuts åt namn som Jackson Pollock, Mark Rothko och Orson Welles. 16 000 musiker gav varje vecka konserter för tre miljoner åhörare och musikundervisning åt 132 000 barn och vuxna i 27 delstater.

Två av de problem nutidens svenska välfärdssamhälle har att brottas med är dels försörjningen för svenska konstnärer, dels ungdomsarbetslösheten. I sitt sommartal presenterade statsminister Fredrik Reinfeldt sin egen lösning för det senare; att sänka restaurangmomsen till 6%, vilket beräknas kosta 5,4 miljarder kronor, och ge 4 000 nya jobb (dvs 1350 000 kr/st).

Inte alla ungdomar har intresse eller fallenhet att studera vidare vid högskolor och universitet, utan ställer sig istället till arbetsmarknadens förfogande.

TONSÄTTAREN

fst

FÖRENINGEN SVENSKA TONSÄTTARE

Tidningen Tonsättaren ges ut av Föreningen Svenska Tonsättare och kommer ut med fyra nummer per år. Tidningen är gratis. Vill du börja prenumerera, sluta prenumerera eller annonsera, vänd dig till nedanstående adress och telefon eller till kansli@fst.se. Lyssna till ny musik på www.composersradio.com • adress: FST, Box 273 27, 102 54 STOCKHOLM • telefon: 08-783 95 90 • fax: 08-783 95 40 • hemsida: www.fst.se • ansvarig utgivare: Martin Q Larsson • martinq@fst.se • redaktör: Anna Hedelius • tonsattaren@fst.se • formgivning: Adam Herlitz • omslag: Josefin Neldén och Anna Harling i *Systrarna* på Backa teater • omslagsfoto: Ola Kjelbye • tryck: Grafiska Punkten • 0470-700 700 • ISSN 2000-7485

Martin Q Larsson
ordförande

”Vi tänker inte ge oss innan alla som kan och vill arbeta också ges möjlighet att få ett jobb.”

ur Alliansens jobbmanifest 2010

Problemet är bara att det finns förtvivlat få tillgängliga jobb att söka inom denna kategori; lediga arbeten som inte kräver särskilda förkunskaper, men ger acceptabel lön och drägliga arbetsförhållanden.

Varför inte? Jo, för i stor utsträckning innehas dessa tjänster av svenska konstnärer, eftersom de, under rådande förhållanden, inte kan försörja sig på sin konst. Ett okvalificerat jobb, som ger en fast halvgod lön och inte kräver särdeles mycket kreativitet av arbetstagaren, är ett utmärkt komplement till den fantastiskt osäkra ekonomiska verklighet de allra allra flesta tonsättare, frilansmusiker, bildkonstnärer, författare och andra konstskapare lever i.

Man arbetar sina timmar på posten, inom åldringsvården eller kör buss och vet att man kommer att ha råd att köpa både mat och betala hyra nästa månad också. Samtidigt har man tillräckligt mycket kreativ energi kvar efter arbetsdagen för att orka sysselsätta sig med sitt egentliga yrke; att skapa fantastisk konst av olika slag. Man är inte intresserad av att avancera inom yrket för att sålunda lämna plats för nyanställningar; ett oambitiöst brödjobb fyller väl sitt syfte att ge just brödet för dagen.

FEMTONDE JUNI lanserade Konstnärsnämnden tredje delen av sin undersökning av svenska konstnärers inkomster. I den kan man bland annat få svart på vitt bevisat vad många redan trodde; konstnärer arbetar fler timmar per vecka än riksgenomsnittet, samtidigt som medianinkomsten är 15 % lägre. Man har fler arbetsgivare och större andel projektanställningar och egenföretagare än resten av samhället. Men trots att så många som 25 % av de tillfrågade varit arbetslösa någon gång under 2008, var det bara 4 % som var

arbetslösa mer än hälften av året. Konstnärer är med andra ord inte slöa typer som slår dank, dricker rödvin och väntar på inspiration; de är kreativa själar som på ett eller annat sätt ser till att trygga sin försörjning. Om de får möjligheter.

Studien visar vidare att svenska konstnärer i genomsnitt ägnar 73 % av sin arbetstid (46 h/vecka) åt direkt konstnärligt arbete och administration av detta, och hämtar därigenom 61 % av sin inkomst. Och läs noga nu, herr Statsminister (och alla ni andra också, förstås) om du orkat läsa så här långt, för nu kommer det – lösningen på dina problem. Skulle riksdagen istället lägga 5,4 miljarder på att se till att bildkonstnärer, författare och tonsättare, som kan och vill arbeta ges möjlighet att få ett jobb inom sitt yrke, skulle vi i gengäld – baserat på dessa siffror – kunna lösgöra sammanlagt cirka 9 000 heltidstjänster (eller i praktiken snarare 20 000 deltidstider). Som bonus skulle landets medborgare erbjudas mer teater, dans, musik, ord och bild av högre kvalitet än någonsin tillförne, och Sverige skulle ytterligare stärka sin ställning som ursprungsland för internationella succéer.

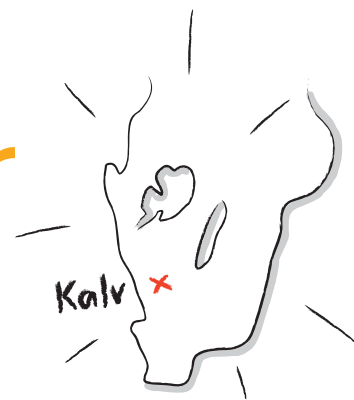
DESSUTOM SKULLE 10 – 20 000 ungdomar kunna erbjudas arbeten med hyfsade löner och arbetsförhållanden. Kanske är det dags att Sverige blir ett föredöme för USA den här gången, och än en gång bevisar den gamla framgångsmaximen:

Ska man rädda ekonomin, då ska man satsa på kultur. ■

Martin Q Larsson
ordförande

Byn som bryter ny mark

TEXT & FOTO • ELIN HERLITZ

Nguyen Thanh Thuy spelar det
vietnamesiska instrumentet Dan Tranh.

Kalv är en liten ort med stora ambitioner. Till den årliga Kalvfestivalen i augusti går man ur huse för att uppleva nutida konstmusik i kyrkor och bygdegårdar. Musikhögskolestudenten Elin Herlitz körde närapå vilse, men hittade hem.

JAG KÖR FLERA timmar i Svenljungas skogar, från ort till ort, som jag noga har antecknat att jag ska passera. Det är lite som en skattjakt. Men Kalv ska ligga där någonstans. Och till slut, efter vägvisning av två kaffedrickande tanter, hittar jag dit.

På tre olika platser i den lilla västgötska orten Kalv spelas under tre dagar noga utvald musik på den årliga festivalen för nutida konstmusik. Årets tema är »Musik för en värld« med fokus på utomeuropeisk musik. Det är Kalvbornas egen festival; folk går man ur huse för att vara med om en annorlunda musikupplevelse.

– Vi gav inte människan det de ville ha, säger konstnärlige ledaren Max Käck, som varit med från festivalens födelse och menar att den är ett vågat men fungerande projekt.

Man skulle kunna tro att konstmusik bara är för en viss typ av människor, men det visar sig att bara för att något är smalt så saknar det inte uttryckskraft,

betydelse och förmåga att kommunicera till många människor.

– Vi vill påverka musiker och tonsättare att tänka kommunikativt, säger Max Käck, som tycker att Kalvs mission att föra ut konstmusik till folket är en dröm som går i uppfyllelse.

Kalv engagerar bygden

Kalvfestivalen startade 2004 på initiativ av Bob Kelly, amerikanen från Göteborg med stort intresse för musik och kultur. Han tog kontakt med föreningen Levande musik för att skapa en festival för de frustrerade tonsättare som inte nådde ut med sin musik. Sju år senare lever Kalvfestivalen fortfarande och hela bygden är engagerad i sin »stadsfest«. De allra flesta i publiken är från Kalv och byarna runtomkring. Varje konsert har omkring 100 besökare och då får man komma ihåg att Kalv bara har 380 invånare.

– Det handlar om en mental attityd. Vi vill inte vara de där kulturnissarna, berättar Max Käck, och förklarar att de tidigt skapade kontakter med hembygdsförening och idrottsförening för att göra så många som möjligt delaktiga i projektet. På så sätt har Kalvfestivalen blivit en byangelägenhet.

Ifrågasätter normer

Under lördagen presenterar ensemblen s.m.o.k sitt verk *Kalv på kartan*, som bygger på inspelat material med intervjuer från Kalvinvånare, blandat med orgel, två sångare och publiken. De spelar på det som finns i rummet. Mer fokus på här och nu kan det inte bli.

Six tones är ett band, som låter vietnamesisk och västerländsk konstmusik mötas. Bandets namn syftar på de sex tonlägen som styr det vietnamesiska språket. Sättningen på Kalvspelningen är luta, gitarr, det traditionella instrumentet Dan Tranh och elektronik. Musikerna Da Co Hoai Lang, Nguyen

Thanh Thuy och Stefan Östersjö målar fram ett vietnamesiskt landskap, där två kulturer möts och tradition och nutid interagerar. Six Tones utgångspunkt är att ifrågasätta normer och undersöka vad som betraktas som »centrum«, den västerländska musiken eller den traditionella vietnamesiska. Akustiska stränginstrument möter elektroniska ljudbilder, gammalt möter nytt, väst möter öst. Publiken är alldeles tagen och det känns alldeles nytt.

– Vi var på en resa till Vietnam här på Backa loge. Man skapade egna bilder, säger Christina Nyhagen och Christianne Brodén, som sitter kvar efter spelningen.

– Jag vill lyssna på allt som är bra och kan då inte fastna vid Bach och Mozart och stagnera, säger Christianne. Jag måste hela tiden förnya mitt lyssnande och hitta ny och engagerande musik. Den nya musiken tolkar vår samtid, som är bubblande och kaotisk.

Gränsöverskridande festival

Senare under dagen spelar duon Silvia Gelos, flöjt och Gustavo Balanescu, piano, grundare till Pierrot Lunaire Ensemble Wien. Orkestern spelar verk från hela världen och vill verka för ett bredare lyssnande. Förutom konserter engagerar de sig i workshops för barn och nätverk för tonsättare. Duon spelar verk för piano och tvärflöjt och fyller Kalvs kyrka med märkliga musikaliska möten och ljudexperiment.

– Folk undrar om inte musiken är lite lättare nu än de första åren, men det är den inte, säger Max Käck. Vi kör samma grej som vi alltid gjort. Lyssningsförmågan blir bättre ju mer man lyssnar. Tillsammans med festivalen drivs Projektlabbet, som finns till för att stärka den nutida konstmusiken i samhället. I Projektlabbet bedriver tonsättare och andra konstnärer gränsöverskridande projekt, där de inblandade kan vara allt-

Tri Minh från Six tones improviserar med elektroniken.

” Vi vill inte vara de där kulturnissarna ”

MAX KÄCK
KONSTNÄRLIG LEDARE

ifrån beteendevetare till naturbiologer. I Kalv är det genomgående temat med andra ord kommunikation mellan såväl länder, människor som yrken. Musikerna interagerar med publiken, visar upp internationella musikaliska hybrider och anordnar workshops för barn. Den banbrytande Kalvfestivalen är ett bevis på att konstmusik inte är en utestängande musikgenre för några få och förhoppningsvis en inspirationskälla till att kommunicera musik på många olika plan. Genom att spela musik som bygger broar i stället för att distansera sig uppstår ett generellt engagemang och det blir uppenbart att all sorts musik kan vara tillgänglig för alla.

Tänk att jag skulle hitta allt detta långt inne i Svenljunga skogar! ■

Dekoration, stämningsskapare eller del i berättandet? Utan musik skulle teatern inte vara sig lik. Anna Hedelius har träffat några som vet.

Musik som får scenen att lyfta.

TEXT • ANNA HEDELIUS

TT BANANSKAL. Så går det att beskriva skälet till att Kim Hedås halkade in på teatermusik.

– En kompis hade en kompis som behövde någon som kunde skriva musik till en pjäs av Marguerite Duras med den fria gruppen Teater Hydra på Skeppsholmen, berättar hon.

Hon hade precis avslutat musiklejarlinjen vid Musikhögskolan i Stockholm och parallellt med denna gått kurser i elektroakustisk musik. Att komponera teatermusik blev så hennes jobb i fem år innan hon började på Musikhögskolans kompositionsutbildning.

– Jag sökte komposition för att jag ville ägna mer tid till att bara skriva musik från början till slut. Men när jag väl började göra mina egna saker förstod jag hur mycket jag tyckte om att vara i teatervärlden.

I dag varvar Kim Hedås teaterproduktioner med annat komponerande. Skapandeprocesserna ser hon som mycket olika. Då hon komponerar musik som ska stå på egna ben kan hon själv välja form. Som teatertonsättare är

hon beroende av teaterns övriga komponenter – scenrum, skådespelare, text.

– Allt kan ändras hela tiden. Repetitionerna är mer experiment än upprepning. Idéer dyker upp, provas, försvinner, återkommer i en annan form. En liten vridning av perspektivet kan få stora konsekvenser, inte minst för tidsförloppet. Ena veckan kanske det behövs tre minuter musik i en övergång. Nästa vecka har något ändrats och det behövs bara trettio sekunder. Därför

brukar jag undvika att i förväg göra saker som är heliga för mig. I stället bygger jag upp ett bibliotek av idéer och karaktärer.

Utgår från rösternas klang

Kim Hedås trivs bra med att arbeta improvisatoriskt i stunden och att ingå i teaterns kollektiva process. Hon har funderat över musikens roll i en teateruppsättning, över det att teatern förvisso kan existera utan musik, men att musiken ändå ofta får stor betydelse för helheten.

– Jag har nog haft tur, för jag har arbetat med regissörer som verkligen har brytt sig om musiken.

Regissörer hon har återkommit till genom åren är Annika Silkeberg, Michaela Granit, John Caird, Benny Fredriksson, Ole Anders Tandberg, Linus Tunström och Ragnar Lyth. Oftast träffar hon regissören på ett tidigt stadium för att diskutera text och uppsättningsidé. Efter det följer en grundlig research.

– Jag vill vara väl förberedd. Jag läser pjäsen och saker som har skrivits runt omkring. Om det är en historisk pjäs är det viktigt att veta något om tiden och hur samhället såg ut då. En medveten-

Stina Ekblad och Örjan Råmberg dansade till Kim Hedås musik i John Cairds uppsättning av *Dödsdansen*.

FOTO: MARTIN NORDSTRÖM

Kim Hedås lärde skådespelarna lira dragspel i Michaela Granits uppsättning av *Mörkrets makt* på Dramaten.

het om den kontexten är nödvändig för att idéerna ska bottna.

Den egentliga musiken börjar hon inte arbeta med förrän repetitionerna sätter igång.

– All förberedande kunskap finns då samlad som i en egen liten box. För mig innebär det frihet att kunna arbeta öppet och intuitivt. Det som sedan har mest betydelse för mig är kollationeringen. Läsningen som brukar göras då spelar otroligt stor roll för mig. Jag tycker om att höra skådespelarnas röster. Deras speciella klang, energi, rytmisering och fraserings ligger väldigt nära musiken. Intonationen ger idéer hur jag ska kunna gå vidare.

Skådespelare på dragspel

Hur själva komponerandet går till är olika varje gång. Kim Hedås har inget standardrecept, men hon har märkt att det är användbart att ge samma musik olika utvecklingsmöjligheter.

– Teatermusik kan ha en mängd olika

FOTO: ANNA HEDELIN

funktioner. Genom att den förhåller sig till textens form, handling och mening kan den öppna upp för ett annat lyssnande, en annan förståelse. Jag tänker på teatermusik som material som kan varieras och transformeras. Just det byggandet är roligt och de tankarna har jag också överfört till annan musik som jag jobbar med.

Tidigare medverkade Kim Hedås ofta själv som musiker på teatern. Vid andra tillfällen har andra musiker spelat hennes musik på scenen. Och då hon skrev musiken till Leo Tolstojpjäsen

”Allt kan ändras hela tiden. Repetitionerna är mer experiment än upprepning.”

KIM HEDÅS

Mörkrets makt i regi av Michaela Granit (Dramaten 2009) spelade skådespelarna själva dragspel. Kim Hedås hade komponerat små korta stycken och en samling improvisationsmodeller, där musiken var beskriven med ord.

– I början var det helt snurrigt. Varje gång de kom till repen hade de glömt vad vi arbetade med gången innan. Efterhand blev det mer organiserat, men först fanns bara entusiasmen över att få spela. Processen kan verkligen vara olika, även själva inställningen till arbetet. Skådespelare behöver vara helt →

öppna för att kunna börja från början varje gång. I musikvärlden är det så mycket mera uppstyrt. Noterna är färdigskrivna långt i förväg och musikerna är oerhört disciplinerade. Det finns fördelar och nackdelar med båda arbetsätten.

För närvarande arbetar Kim Hedås med verket *Historien lyder* för tre musiker och tre skådespelare tillsammans med dramatikern och regissören Christina Ouzounidis.

– Tanken med verket är att musik och text ska vara helt integrerade från början. Vi har en gemensam form som bygger på upprepningar, speglingar och

förtätningar. Premiär blir det på Teater Galeasen i januari.

Verket ingår också som en del i Kim Hedås forskning vid konstnärliga fakulteten på Göteborgs universitet. Utifrån sitt eget komponerande undersöker hon relationen mellan musik och text.

Musiken i väggarna

Stefan Abellsson och Bo Stenholm tillhör ett utdöende släkte. Sedan närmare trettio år är de fast anställda teatermusiker på Backa teater i Göteborg. I 1970-talets frigrupper, som Nationalteatern, Musikteatergruppen Oktober och Fria Proteatern, var det naturligt att musiker

ingick som en fast del av ensemblerna. Att Backa är en av få grupper, som fortfarande på 2010-talet (då de fasta teaterens ensembler undan för undan byts ut mot frilansare) har totalt fem fast anställda musiker vittnar förstås om en teater som ser musiken som en viktig del i produktionerna.

– Musiken har alltid varit central här, trots att Backa definitivt inte är någon musikteater, säger Bo Stenholm.

Ja, musikens betydelse sitter i väggarna på teatern, som numera är inrymd i en gammal plåtverkstad på Hisingen. Stefan Abellsson och Bo Stenholm tror att förtjänsten till stor del

Musiken har en viktig roll på Backa teater i Göteborg. Stefan Abellsson medverkade på sax i föreställningen *Alla är skadade* av Anna Vnuk.

FOTO: OLAKJELBYE

är Eva Bergmans. Hon var med och startade Backa och fanns kvar som teaterns konstnärliga ledare fram till 2002.

– Eva var vaken på att musiken skulle ha en funktion, säger Stefan Abellsson. Med henne fick teatern ett eget scen-språk som byggde på henne, skådespelarna och musiken.

– Hon förstod tidigt kraften i musiken, att den är ett väldigt starkt verktyg som hanterat rätt kan lyfta en föreställning, fortsätter Bo Stenholm. På det sättet slogs musikernas konstnärliga status i gruppen tidigt fast och även skådespelarna förstod möjligheten i det. Eva var aldrig rädd för att stryka text när musiken ändå berättade det som skulle berättas.

Viktigt hitta balansen

Musikerna på Backa teater är oftast med i historieberättandet på scenen. Förutom att behärska flertalet instrument och många olika genrer gäller det alltså för dem att vara bekväma med att leverera text. Men också med att ibland låta musiken stå tillbaka för texten.

– Om en låt på teatern blir för lång blir det en longör; det händer ingenting, säger Stefan Abellsson. Så skulle man aldrig tänka på en konsert, men det har med konstformen att göra. På teatern står dramat och storyn i första rummet och då får vi musiker hjälpa till att stötta det.

– Samtidigt tycker jag inte att det handlar om att underordna sig. Teater-scenen har sina dramaturgiska regler som är svåra att ta sig ur och vi musiker är också intresserade av helheten. Det finns också musikaliska lagar. Låtar som blir för stympade blir inte bra; de måste få ta sin plats och sitt rum.

Bo Stenholm och Stefan Abellsson är utbildade musiklärare, har en bakgrund inom pop, rock och jazz, men är vid det här laget vana att arbeta i de

FOTO: NILAS MALUPOIX

”På teatern står dramat och storyn i första rummet och då får vi musiker hjälpa till att stötta det.”

STEFAN ABELSSON

Stefan Abellsson och Bo Stenholm skrev musiken till *Systrarna* på Backa.

flesta musikstilar. De har också erfarenhet av att ömsom komponera musiken själva och ömsom arbeta med en utomstående tonsättare, som till exempel i Mellika Melouani Melanis uppsättning av *Carmen*, i vilken Dror Feiler stod för delar av musiken. Andra gånger handlar det om att anpassa färdiga låtar till föreställningarna, som i Anna Vnuks uppsättning *Kött*.

– På sätt och vis är det en nästan svårare uppgift för oss, eftersom vi står mittemellan det som låtarna vill och det som pjäsen vill.

Processen i höst

Då de själva komponerar musiken träffar de oftast regissören på ett tidigt stadium för att bolla idéer och hitta rätt tonfall. I vårens samarbete med Gunilla Johansson i föreställningen *Systrarna*, som byggde på texter från unga människor i Göteborg, utgick de från en trave inspirationsmusik signerad The Knife och Karin Dreijer Andersson, samt de texter som skulle bli till låtar.

– Väl inne i komponerandet är jag rätt så instängd och tar inte in så mycket utifrån, berättar Bo Stenholm. Men den här gången hann vi prova låtarna med skådespelarna och deras röster före repetitionsstarten. Då är det en fördel att ha en fast ensemble på teatern.

– Det är också en fördel att vara flera, fortsätter Stefan Abellsson. I *Systrarna* var det vi två som stod för musiken och då kunde vi börja i varsin ände och träffas på mitten. En rolig utmaning är att korsa projektets önskemål, regissörens önskemål och sin egen uppfattning om vad som är kul.

I höst arbetar Bo Stenholm och Stefan Abellsson med Franz Kafkas *Processen* i regi av Egill Pålsson. Musiktraditionen lever vidare på Backa.

– Musik på teatern är en historisk självklarhet. Redan Brecht hade fast anställda musiker på sina teatrar. ■

Med bas i innersta Småland arbetar kammarorkestern Musica Vitae sedan 30 år för att sprida nyskriven musik i Sverige och utomlands.

Erfaren trettioåring med smak för det nya

TEXT • ANNA HEDELIUS FOTO • RICHARD HANSSON & ANNA HEDELIUS

KONSERTHUSET/konferenscentret i Växjö är en vitputsad dröm delvis inrymd i ett gammalt badhus. Det är hit Richard Müller kommer cyklades till vårt möte med cellolådan i kolfiber på ryggen, lite sen eftersom han bor på Växjös söder och blivit fast vid en nedfälld tågbon.

Snart får han närmare till jobbet. Stråkorkestern Musica Vitae flyttar under hösten till nya lokaler. Utvandrarnas hus i kulturparken alldeles intill Växjösjön blir det nya hemvistet. Ett lyft, tycker Richard Müller och orkesterchef Staffan Langemark.

– De här lokalerna har aldrig känts permanenta. De är konferenslokaler som vi har försökt anpassa så gott det går.

Året var 1979 när ett gäng stråkmusiker, med violinisten Thomas Liljeholm i spetsen startade Musica Vitae – livets musik. I dag är musikerna 15 till antalet

och de har under åren, vid sidan om en äldre repertoar, uruppfört över 150 verk av både nya och etablerade tonsättare.

– Det är viktigt att hitta en balans mellan nytt och gammalt, säger Richard Müller. Vi är inte den ensemble som spelar uteslutande ny musik. Eftersom vi inte verkar i en storstad måste vi jämk lite så att det passar alla. Men vi nästlar in det nutida i programmet, är måna om att introducera det.

” När jag övar in ett nytt verk måste jag ta ned tempot så att jag klarar av att göra de olika momenten i en helhet. Sedan ökar jag tempot så att momenten blir till en koreografi.”

RICHARD MÜLLER

– Vår policy är att ha med ny musik, fortsätter Staffan Langemark. Att bara spela äldre musik skapar ingen variation.

Kinesiskt motstånd

Musica Vitae är en del av Musik i syd och turnerar både i södra Sverige och

utomlands. Mottagandet av den nya musiken varierar.

– Förvånansvärt är att det på mindre ställen ofta kommer fram folk och tycker att det är spännande, berättar Richard Müller. De ställer frågor och undrar hur vi får fram vissa ljud på instrumenten. I storstäder kan mottagandet vara mera kritiskt.

– Utomlands kan det vara svårt att få gehör för svenska tonsättare, fortsätter Staffan Langemark. Egentligen ska och vill vi alltid spela ny musik när vi åker ut, men ibland går det inte. Tonsättarföreningen borde bli bättre på att marknadsföra svensk musik. Det skulle underlätta för oss när vi ska program-sätta.

Musica Vitae har spridit ny musik i Växjö och världen under trettio år.

Richard Müller berättar om tillfället då orkestern hade med sig verket *Konsert för stråkar* av Ingvar Lidholm till Kina och spelade det på den inledande konserten.

– Vi märkte på dem att de inte förstod tonspråket, så vi valde att bara spela första satsen på resterande konserter och kompletterade i stället med några traditionella kinesiska stycken arrangerade för oss.

Koreografiska repetitioner

Orkestermedlemmarna själva ser med nyfikenhet på de verk som kommer till dem, vare sig det är via egna beställningar eller andra typer av samarbeten. Richard Müller beskriver den första be-

kantskapen med ett partitur som ett arkitektjobb, en analys kring hur det ska gå att bygga ihop stycket så att det håller ihop. När repetitionerna tar vid gäller det att öppna öronen och försöka foga samman byggstenarna.

– I traditionell musik har man klara hållpunkter och referenser; det är lätt att passa in, säger Richard Müller. I ny musik måste vi hitta nya sätt att spela ihop oss. Det kanske inte finns någon puls. Då måste vi hitta något annat, till exempel en klang eller en rörelse att förhålla sig till.

– Ofta används dessutom instrumenten på ett icke-traditionellt sätt, fortsätter han. Man drar till exempel med stråken bakom stallet, knackar på locket

– det blir som en dans. Jag har märkt att när jag övar in ett nytt verk måste jag ta ned tempot så att jag klarar av att göra de olika momenten i en helhet. Sedan ökar jag tempot så att momenten blir till en koreografi. Det får mig att komma ihåg dem bättre.

Går över gränserna

De senaste i raden av beställningar är en serie verk för stråkorkestrens olika instrument. Färdigt är Daniel Nelsons konsert för kontrabas och stråkar och när vi träffas har Richard Müller just fått cellokonserten av Tebogo Monnakgotla på sitt notställ.

– Vi försöker få till en bra mix av kvinnliga och manliga tonsättare, både →

Cellisten Richard Müller och orkesterchef Staffan Langemark vill inte bara spela gammal skåpmat.

äldre och yngre, berättar Staffan Langemark. Man får inte glömma bort de äldre tonsättarna i jämställdhetstänkandet.

Många tonsättare vänder sig till orkestern med önskan om samarbete. Om konceptet och sammanhanget känns kul är det inte otroligt att Musica Vitae nappar. På senare år har de vågat komplettera stråkrepertoaren med gränsöverskridande projekt. Förra årets kombination av glasblåsning, akrobatik och Magnus Larssons musik i Cirkus i glasrikets föreställning *Catch* ser de som lyckosamt. Liksom de dansprojekt de har haft med Efva Lilja, Virpi Pakkinen och Skånes dansteater.

Även möten med andra musikgenrer är möjliga, som samarbetet med folkmusikgruppen Groupa, Anna-Lena Laurins verk för jazztrumpetaren Anders Bergcrantz och stråkorkester samt Johan Hedins verk för nyckelharpa och stråkar.

– När jag började i orkestern 1986 arbetade vi på ett helt annat sätt med produktionerna, berättar Richard Müller. Då hade vi 8–10 produktioner per år, väl avvägda program med en solist och en

dirigent. I dag tänjer vi på gränserna mer, gör både smalare experiment, som vi kanske inte vågade oss på tidigare, men även mer traditionella program.

Till hösten ska orkestern spela vid invigningen av Växjö's nya hockeyarena – för en publik på 5 000–6 000 personer.

– Då måste vi göra något som både väcker intresse och ger mersmak, inte något tråkigt adagio, säger Richard Müller med ett leende.

Noter som brukanvisning

De senaste 15 åren har Musica Vitae också samarbetat med unga musikstuderande från musikhögskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Under en vecka varje vår träffas studenterna, orkestern, lärarna och dirigenten Michael Bartosch för att repetera och diskutera. I slutet av veckan framförs verken vid en konsert. Mötet med unga tonsättare inspirerar och är en investering för framtiden.

– Våra åsikter breddar nog deras

kunskap, tror Richard Müller. Vi pratar bland annat om notation, att deras partitur är en bruksanvisning och att den, om den är ofullständig, blir som en sådan där googleöversatt dammsugarbruksanvisning. Det är viktigt att skriva på ett sätt som inte kan miss-tolkas.

Richard Müller minns ett knepigt möte med den tyske kompositören Caspar de Gelmini. Han skrev med ett symbolspråk bestående av små fiol-snäckor och stall som förklarade hur man skulle spela.

– Det var otroligt svårt att följa den linjära noteringen när de här symbolerna rätt som det var kom och stoppade upp. Men hans partitur var otroligt vackert, som en tavla.

– På det hela taget måste jag ändå säga att tonsättarna i regel skriver i mer traditionell notering än tidigare, fortsätter han. De har nog upptäckt att det kan få fram det de vill ändå. ■

På gång med Musica Vitae

■ **Ingår i Musik i Syds projekt Tonsatt.** Tonsättarna Benjamin Staern och Paula af Malm-borg Ward engageras under tre år för att skriva verk för Musica Vitae, Helsingborgs symfonik-orkester och Malmö symfonik-orkester.

■ **Uruppför i oktober ett verk av den argentinske tonsättaren Tomás Gubitsch i en tangopro-dukution med dansare.**

■ **Uruppför i februari 2012 Tebo-go Monnakgotlas konsert för celo och stråkar.**

■ **Projekterar tillsammans med Fredrik Malmberg ett samarbete med Vokalharmonin med både nyskriven och traditionell musik.**

■ **Turnerar till Aten/Paris i mars 2012.**

■ **Turnerar med Radiokören och verket *Seven last Words* av James MacMillan i april 2012.**

Kulturkramarna vässade klorna under årets Almedalsvecka. 75 kulturevenemang annordnades runtom i Visby. FST var en av initiativtagarna till New Music Xperience med seminarier och konserter i Tonsättarnas hus.

Kulturfokus i Almedalen

TEXT • MARIE STARCK
FOTO • REGION GOTLAND

NÅGOT VERKAR HA hänt med svenska kulturarbetares tålamod och kampvilja. Under de senaste tre åren har antalet kulturseminarier i Almedalen fullständigt exploderat. Frågan är om man kan betrakta kulturens närvaro i maktens centrum som ett tecken på ökad politisk medvetenhet bland kulturarbetare. Eller handlar det snarare om ren överlevnadsinstinkt?

Många av årets seminarier från Svensk scenkonst, Kulturrådet och New Music Xperience, (NMX) satte i alla fall fokus på framgången inom kreativa näringar och att kulturen ska vara självbärande. Men måste kultur vara nyttig? Hur mäter man andlig tillväxt? Var finns de politiker och tjänstemän som inte enbart ser kultur som en tillväxtfaktor och ett regionalpolitiskt konkurrensmedel?

Med tanke på dessa frågor var »Kulturens inre väsen« ett högst nödvändigt tema för ett av Kulturrådets seminarier på Visby museum. Konstnären Erika Dahlén och författaren Lasse Berg samtalade om kulturens skapande kraft i samhällsbygget och i formandet av människan och hennes inre rum.

Kultur – en definitionsfråga

Vad menar vi egentligen med kultur? Den filosofiska frågan ställde Keith Wijkander, kulturutredningens huvudsekreterare 2007–2009, under ett av Svensk scenkonsts seminarier på Gotlands länsteater.

– Antingen tror vi att kultur är släkt med den helige Ande eller också ser vi kulturen tas omhand av myndigheter.

Idén om kulturen som ett eget väsen växte fram på 1960-talet. Idag är begreppet kultur identiskt med kulturella yttringar eller verksamheter.

– Hur får vi ett samtal om kultur som →

Amazonas spelade i New Music Bar.

knyter an till det samhälle vi går in i på 2000-talet – det mogna tjänstesamhället och kunskapssamhället? Ändrar detta våra idéer om kultur? Detta behöver vi diskutera, menade Keith Wijkander.

Regionaliseringen som vitaminkick?

Annars var det mesta som diskuterades i Almedalen rätt hardcore. Portföljmodellen och kultursamverkansmodellen penetrerades flitigt under Svensk scenkonsts två inledande seminarier på länsteatern. Hur har maktförskjutningen inom den regionala kulturpolitiken förändrat verkligheten för kommunala och regionala kulturinstitutioner? Hur har detta påverkat verksamhetens innehåll och långsiktiga utveckling?

Några av de fem regioner som ingår i kultursamverkansmodellens pilotprojekt (Skåne, Västra Götaland, Halland, Norrbotten och Gotland) vittnar om regionaliseringen som en vitamininjektion snarare än mer pengar i plånboken. Bakom nyförälskelsen finns samtidigt farhågan om att staten ska dirigera innehållet.

– Jag hyllar principen men staten har ibland en förmåga att peta i för mycket. Hur pass fria blir vi i förhållande till Kulturrådet, undrade Björn Jansson, regionfullmäktige på Gotland och ordförande i Gotlandsmusiken.

Andra tyckte precis tvärtom.

– Vi har större inflytande nu och är

med i formuleringen när kulturplanen ska revideras. Vi har också en starkare kontakt med de andra regionala museerna, menade Anki Dahlin, museichef för Kulturen i Lund.

Alltför engagerade kulturpolitiker?

Bland kulturarbetare finns en stark tendens att underskatta regionala kulturpolitikernas kompetens och politisk vilja. Men farhågan om att kulturen skulle komma på undantag tycks obefogad. Från flera regioner berättar man att kulturen snarare har fått en framskjuten position.

– Jag tror att fler politiker intresserar sig för kulturen. Det finns många duktiga engagerade politiker. En effekt av regionaliseringen är att kulturanslagen ökat. Politikerna har insett att kulturen är viktig, menade Gösta Bergenheim, regionstyrelsens ordförande i Region Halland.

Men ett ökat politiskt engagemang är inte bara av godo. I takt med att flera regioner bolagiserar kulturinsti-

”Antingen tror vi att kultur är släkt med den helige Ande eller också ser vi kulturen tas omhand av myndigheter.”

KEITH WIJKANDER,
KULTURUTREDNINGENS HUVUDSEKRETERARE

tutionerna ökar risken för konflikter mellan konstnärliga ledare och tjänstemän.

– Bäst för den konstnärliga friheten är om politikerna håller armslängds avstånd, menade Philip Johnsson, ordförande i Värmlands museum och Werm-lands Opera.

Fria aktörer i kläm

Dragkampen mellan institutionerna och det fria kulturlivet var något som

Lisa Nordström och Lisen Rylander Löve i Midaircondo öppnade dörrarna till ett dissonant och vackert universum under New Music Xperience i Visby.

endast diskuterades i periferin, möjligen för att det fria kulturlivet inte var representerat på Svensk scenkonsts seminarier. Helena Wessman, vd för Göteborgs symfoniker, uttryckte snarare sin farhåga för att regionpolitikerna ska nagga deras budget i kanten för att öka anslagen till det fria kulturlivet.

– Vi får 175 miljoner per år. Vi är jättedyra. Men om man tar bort fem miljoner från vår budget måste vi sänka kvaliteten. Det kan gå snabbt från lugnt läge till kris. Sätt inte strypkoppel på oss, uppmanade hon.

Även Anki Dahlin från Kulturen i Lund påtalade riskerna med att många vill ta del av den regionala kakan.

– Visst kan det vara spännande med något nytt, bara det inte sker på bekostnad av befintlig långsiktig verksamhet.

Som alltid kommer alltså de fria ak-

törerna i kläm. Frilansmusiker efterlyser därför bättre framförhållning och regionala handlingsplaner för det fria kulturlivet.

NMX som enad röst

Redan nästa år går fler län in i kultur-samverkansmodellen. Hur har den då fungerat i de fem pilotlänen?

– Kulturplansarbetet har lett till att kulturen har fått större kraft; man ser ett större värde för kulturen än tidigare, menade Kent Ögren, landstingsstyrelsens ordförande i Norrbottens läns landsting.

– Samverkan har lett till ett vitalare politiskt kulturliv, sa Lars Nordström, andre vice ordförande i kulturnämnden i Västra Götalandsregionen.

Samtidigt lyfte han fram dialogen med nya parter som nödvändig för att

fånga in det nya civila samhället.

– Men vi är inte riktigt där än, menade han. Kultursektorn är konservativ och har svårt för förändringar.

Det fria kulturlivet påstås dessutom vara alltför svagt organiserat. Bland annat har Kulturrådet efterlyst en starkare enad röst från musiklivet.

Som ett slags svar på tal stod New Music Xperience för en sådan röst i Almedalen. I NMX fanns de flesta aktörer på musiksidan, däribland FST, representerade. Tonsättarnas hus i Visby sjöed av liv från mornar till sena kvällar – lunchkonserter, seminarier och bar med både lågmäld jazz och explosiv, gotländsk punk.

Ekonomisk otrygghet för konstnärer

Marita Flisbäck, lektor i sociologi vid →

Göteborgs universitet, var en av deltagarna i NMX:s seminarium »Musikens väg från frilansmusiker till publik«. Där presenterade hon Konstnärsnämndens tredje rapport om konstnärers försörjning. Resultatet av rapporten framstår knappast som någon nyhet för den som har inblick i konstnärligt arbete.

- Konstnärer arbetar i snitt 45 timmar per vecka.
- En tredjedel har fler än tio uppdragsgivare.
- Konstnärlig utbildning är inte bara en nöjesutbildning. Den kan även omsättas på en arbetsmarknad. Efterfrågan finns, men ekonomiskt värderas den inte i förhållande till utbildningsnivå.
- Arbetsmarknaden är flexibel men anställningsvillkoren är mer osäkra. Hälften deklarerar i enskild firma (jämfört med tio procent av befolkningen i stort.)

Genrebegreppets upplösning

På seminariet »Det är inte som ni tror – genrebegreppets oväntade bortgång« diskuterades problemet med en ojämn fördelning av ekonomiska resurser till olika musikgenrer.

Ulf Brandelius, alias Dr Kosmos, arbetar även som pressekreterare för Vänsterpartiet. En för honom ekonomisk nödvändighet, som han menar delvis har kulturpolitiska orsaker.

– Jag har alltid gjort popmusik i undergrundsmusikens översta skikt. Men hur åldras man som popmusiker? Det finns en kulturpolitisk syn på popmusik som ung kommersiell kultur, men mycket av popmusiken kan vara lika kontroversiell som experimentell musik.

Per Egländ är utbildad tonsättare som gör både experimentell musik och indiepop. Det skapar viss förvirring.

” Jag undrar om inte det faktum att vi var här var minst lika viktigt..”

**MARTIN Q LARSSON
ORDFÖRANDE FST**

– Jag kör 100 procent i båda fårorna, sa Per Egländ.

Problemet är bara att musikpotten är för liten, vilket gör det svårare att dela upp pengarna. Som popmusiker förväntas han klara sig själv.

– Men fokus för fördelningsgrunderna borde ligga på kvalitet snarare än genre, hävdade han.

FST:s ordförande Martin Q Larsson var nöjd med NMX och konstaterade efteråt:

– Många har pratat om den höga kvaliteten på våra seminarier och att det kom så mycket folk. Men jag undrar om inte det faktum att vi var här var minst lika viktigt. Att vi visade för politiker och befattningshavare vad musiklivet vill och kan, att vi är en kraft att räkna med. Och dessutom praktiserade våra teorier i klingande musik. Som någon sa på Twitter: »Bästa live-giget stod tonsättarna för!« ■

FOTNOT. NMX (New Music Xperience) arrangerades av FST, Musikcentrum, Musikalliansen, SKAP, KLYS, Kulturskaparna, Teaterförbundet, Svensk jazz, Musiksverige, Musikerförbundet, rank och Rådet för kulturella och kreativa näringar.

FOTO: BÅRA KRISTINSDÖTTIR

Nordiskt musikmöte i Reykjavik

Årets upplaga av Nordic Music Days arrangeras i det nya konserthuset Harpa i Reykjavik, Island. Festivalen pågår 6–9 oktober och avslutas med att festivaldeltagarna erbjuds att segla till Videy Island där Yoko Onos Imagine Peace Tower tänds till minne av John Lennon. Flera verk av FST-tonsättare kommer att framföras, bland annat Malin Bångs *Split Rudder*, Thomas Jennefelts,

Or che' l ciel et la terra, Katarina Leymans *Skulptörens öga*, Per Magnussons *(d)u(e)nison*, Jesper Nordins *Surfaces Scintillantes*, Mattias Peterssons, *SinewOod*, Joakim Sandgrens, *Empreintes digitales*, Henrik Strindbergs *Neptuni åkrar*, Miriam Tallys *Winter Island* och Andrea Tarrodís *Lume*.

Rapport från Reykjavik i nästa nummer av Tonsättaren. www.nordicmusicdays.is

Paulina blev doktor

Paulina Sundin, styrelseledamot i FST och producent för Composer's Radio, var i juli i England för att ta emot priset med det imponerande namnet Vice-chancellor's Award for an Outstanding Doctoral Thesis.

– En härlig upplevelse, säger hon. Roligt att alla dessa års

arbete av komponerande och skrivande uppmärksammades med ett pris.

Hennes doktorsavhandlingen heter *Re-inventing Harmony in Electroacous-*

tic Music och består av en skrift på 203 sidor samt 12 kompositioner.

Paulina Sundins doktorandstudier i komposition påbörjades 1999 i Norwich, men avbröts efter ett par år av ekonomiska skäl. År 2009 återupptog hon studierna vid universitetet i Huddersfield.

I november 2010 disputerade hon. Vid sommarens officiella ceremoni fick Paulina Sundin både priset och sin klädsamma doktorshatt.

FOTO: JAMIE FAWCUS

När huvudstaden själv får låta

Då Stockholms fria musikliv förra året gick samman och anordnade festivalen Sound Of Stockholm blev det en smärre succé. 1400 personer besökte under fem dagar 21 evenemang. I höst är det dags igen. Sound Of Stockholm 2011 äger rum 18–22 oktober i Kulturhuset och på Audiorama.

Sound of Stockholm är festivalen som saknar konstnärlig ledning. Grundkonceptet är att flera olika arrangörsföreningarna svarar för sina respektive konserter.

I år kommer en mängd internationella gäster till festivalen, till exempel Annie Gosfield, Frances-Marie Uitti och Evan

Parker. Dessutom medverkar en rad svenska tonsättare och musiker, till exempel Kroumata och Norrbotten NEO. Det arrangeras också seminarier och evenemang för alla åldrar och inriktningar.

www.soundofstockholm.se

FOTO: HENRIK STRINDBERG

Hans Nordmark avliden

Hans Nordmark, hedersledamot i FST, avled i augusti 2011. Han föddes 1919 och var vd för

Stim 1973–1982. Sedan 1966 var han ledamot i Kungliga Musikaliska Akademien.

Tv om tonsättare

Anna-Lena Laurin uppmärksammas i SVT:s Musik Special i tonsättarporträttet *Iphigenia*. I programmet uruppförs också Anna-Lena Laurins orkesterverk *Iphigenia* av Kungliga Filharmonikerna och solister. Musikdokumentären är producerad och regisserad av

Anna-Lena Laurins dotter Lin Laurin och hennes make Micahel De Pasquale.

Dokumentären sänds den 17, 25, 26 september samt går att se i svtplay.

FOTO: GÖRAN JAMES DJORDJEVIC

På nya poster

Marc Soustrot är ny chefsdirigent för Malmö symfoniorkester.

Skådespelaren Marika Lagercrantz har valts till nytt kulturråd vid Sveriges ambassad i Berlin.

Martin Q Larsson är ny styrelseordförande för Svensk Musik Swedmic AB.

Gitaristen och musikproducenten Jonas Burman är ny chef vid Plattform för musik på Statens musikverk.

Andra tongångar

Gränslöst skapande

NY MUSIK MÖTER:

TEATER i *Bergmanvariationer*, en djupdykning i Bergmans konstnärskap. Kent Olofsson står för musiken i denna föreställning som associerar fritt kring några av Bergmans mest kända filmer. Urpremiär på Malmö stadsteater 18 november.

www.malmostadsteater.se

UNDERJORDEN i *Den där underjordiska konserten*, där tonsättarna Iréne Sahlin, Per Samuelsson och Mikael Strömberg förstärker ljuden i stadens rör och kulvertar med högtalare. Miljö- och stomljud fortplantas i resonansgångarna och bildar rytmiska accenter och diffusa ackord.

Urpremiären ägde rum i Gävle i augusti. Planerad fortsättning i andra städer.

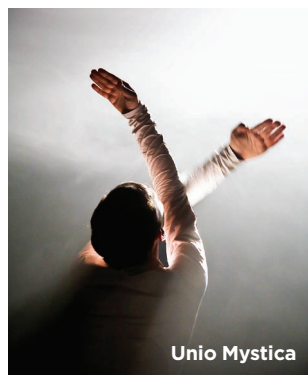

FOTO: BENGT WANSELIUS

Unio Mystica

DANS i *Unio Mystica*, där koreografen Björn Elisson, med inspiration av Marianne Linders dikt, undersöker upplevelsen av att bli ett med naturen och det skapade. Anja Birnbaum och Hans Nilsson dansar till Kent Tankreds elektroakustiska musik. Urpremiär på Dansmuseet i Stockholm 20 oktober.

www.dansmuseet.se

Lurarna mot omvärlden

VI LYSSNAR IN:

VENEDIG, där Mutanti, stadens 55:e internationella festival för samtida musik, äger rum mellan 24 september och 1 oktober. Luca Francesconi är konstnärlig ledare för ett evenemang, som bjuder på nyskriven musik, intallationer, workshops och performance på tema genetisk mutation. Kent Olofsson och Staffan Storm medverkar från Sverige.

www.labiennale.org

FOTO: ANNA AMELL

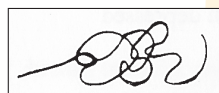
HELSINGFORS, där det splitter nya konserthuset Musiikkitalo har plats för nutida musik, till exempel en kompositionskonsert med den finländske tonsättaren Jukka Tiensuu den 24 oktober.

www.musiikkitalo.fi

NEW YORK, där den amerikanska nutida musik-communityn Sequenza 21 och Manhattan New Music Project arrangerar konsert med ett urval nyskrivna verk och ensemblen ACME på Joe's pub, Lafayette street den 25 oktober.

www.sequenza21.com

Ur partituret

Men vad nu? Har katten trasslat till garnet igen?

«Technet betyder »approximativa pitchlinjer»

URUPPFÖRANDET

Fredrik Hagstedt, *Vad gör vi med vår tid?* med Emil Roijer, Ida Lod, Katarina Widell, Fredrik Hagstedt, Västerås konsert-hus, 22 oktober

Berätta om ditt verk!

Jag är intresserad av självutveckling och har, med inspiration av Bodil Jönssons *Tio tankar om tid*, länge reflekterat kring hur vi använder vår tid. Föreställningen, som delvis består av komponerad, delvis improviserad musik, tar avstamp ur detta. Idén är att publiken ska nå lugn och harmoni och få tid att andas ut, utan för mycket intryck. Efter en inledning som fångar uppmärksamheten blir tempot successivt lugnare och lugnare. Vi fyra musiker är placerade på olika ställen i rummet och publiken kan ligga, sitta, stå eller röra sig runt.

Vilka instrument använder ni?

Vi använder alla rösterna i någon utsträckning. Emil Roijer, operastudent, tidigare musikalartist, spelar dessutom klarinett. Ida Lod spelar fiol, Katarina Widell spelar blockflöjt och jag improviserar på piano, vilket är ganska nytt för mig. Jag läser också egen poesi. En stor del i processen har varit att sätta samman en ensemble som funkar tillsammans. Ingen av de andra kända varandra innan.

Vem vänder sig föreställningen till?

Den är öppen för alla, också för barn i alla åldrar. Många barnaktiviteter av i dag är så upptrassade, men jag vill verkligen att det ska finnas platser där även barn får slappna av och bara ligga på en filt. Jag hoppas att vi ska kunna framföra verket enligt en liknande form på fler ställen framöver.

Vad gör du själv med din tid?

Jag har nyligen blivit pappa till Gustav, så när jag inte arbetar tar jag hand om honom. Det är något helt nytt i livet.

TEXT: ANNA HEDELIUS

FOTO: EVELINA HULTQVIST

Konsertkalendarium

SEPTEMBER

16 **Karin Rehnqvist**, *Tiger Touch*, Göteborgs Symfoniker, dir. Gusatvo Dudamel, kl 19.30, Oslo Konserthus, Oslo.

16 **Kjell Perder**, *Alta trinita beata*, Gustaf Vasa Kammarkör, dir. Lars Fredén, 20.00 Cathedral de St Michel-et-Gudule, Bryssel.

17 **Kjell Perder**, *Alta trinita beata*, Gustaf Vasa Kammarkör, dir. Lars Fredén, 20.00 Sint-Andrieskerk, Antwerpen.

17 **Anna-Lena Laurin**, *Iphigenia*, Ett tonsättarporträtt (sänds i TV), Kungliga Filharmonikerna, solister: Anders Bergcrantz trumpet, Richie Beirach piano, dirigent: Thomas Söndergård. SVT - Musik Special.

17 **Cristian Marina**, *High anxiety*, KammarensembleN, dir. Frank Ollu, Romanian Atheneum, Festivalen G. Enescu, Bukarest, Rumänien.

17 **Albert Schnelzer**, *A Freak in Burbank*, Norrköpings Symfoniorkester, dir. Shi-Yeon Sung, De Geerhallen, Norrköping.

17 **Mats Lindström** - nytt verk, ljudinstallation, Klimov Museum of Soviet and Russian engines for tanks, helicopters and fighter planes, St Petersburg, Ryssland. (17 sept-17 okt)

17 **Henrik Strindberg**, *Femte strängen*, Karin Hellqvist, Ultima festivalen, 18.00, Konsthøgskolan, Oslo, Norge. **Uruppförande**

17 **Lars Bröndum & Sten-Olof Hellström**, *Inverted*, Box2 på Culturen, Västerås, 20.40. **Uruppförande**

18 **Rolf Martinsson**, *Basic Instinct*, Dan Styffe, kontrabas, Brno Internal Chamber Music Festival, Janacek Academy of Music and Performing Arts, Brno, Tjeckien.

18 **Madeleine Isaksson**, *Dans l'air*, vokal-trio, ensemble Gemma, 18.00, Klosterkyrkan, Ystad. **Uruppförande**

19 **Kent Olofsson**, *Les portes de l'enfer*, för skådespelare och ensemble med digitala och elektriska instrument, Teatr Weimar, Trembling Aeroplanes, Inter Arts Center, Malmö. **Uruppförande**

22 **Inger Wikström**, *Evgit din Mozart*, Opera, Nordisk Kammaropera, dirigent Inger Wikström, Confiden-cen Ulriksdals Slottsteater, Stockholm kl 19.00. Även föreställningar 24, 25 kl 16.00 och 28 sept. kl 19.00. **Uruppförande**

22 **Ingvar Karkoff**, *Konsert för blockflöjt och blåsorkester*, solist Dan Laurin, Östgöta Blåsarsymfoniker, 19.00, Crusellhallen, Konsert & Kongress, Linköping.

22 **Mattias Lysell**, *Concerto for electric bassoon and orchestra*, solist Anders Matell, Gävle Symfoniorkester, dir. Gérard Korsten, 19.00, Gävle konserthus. **Uruppförande**

22 **Girilal Baars**, *Lykanthropos*, röst, Girilal Baars, 16.30, Södergatan (ute), Malmö.

22 **Thomas Bjelkeborn**, *Celestial ambush*, Audiovisuellt verk, 19.30, Klubb L'amour, Fylkingen, Stockholm.

22 **Fabian Svensson**, *Two Sides*, eighth blackbird, 19.30, Sydney Opera House, Sydney, Australien.

23 **Albert Schnelzer**, *A Freak in Burbank*, Sinfonietta Riga, dir. Normunds Sne, kl 19.30, Riga Great Guild Hall, Riga, Lettland.

23 **Malin Bång**, *Split rudder*, f contrabass recorder & sampler, Anna Petrini, Scen 3, Norrbottensteatern, Luleå. **Uruppförande**

24 **Mats O Hansson**, *¿Wohin? An amazing maze thing*, Anna Svendsdotter/Thomas

Jäderlund, 15.00, Reps-lagarmuseet, Älvängen.

24 **Fabian Svensson**, *Two Sides*, eighth blackbird, 19.00, The Courier-Mail Spiegeltent, Brisbane, Australien.

25 **Palle Dahlstedt**, *Pencil Fields för liveelektronik*, Foldings för piano och elektronik, framförda av tonsättaren, samt gästföreläsning, Tokyo Metropolitan University, Japan.

25 **Kent Olofsson**, *[Corde] Collagene (Venice version 2011)*, Venedig, Italien. **Uruppförande**

25 **Johannes Bergmark**, *Få-gelpingis*, 19.30, Fylkingen, Stockholm.

26 **Örjan Sandred**, *On the flow edge*, Auditorium Saint Germain, Paris. **Uruppförande**

27 **Staffan Storm**, *Quaestio temporis*, Ensemble da camera dell' Orchestra Sinfonica Nazionale della RAI, La Biennale di Venezia, 20.00, Teatro Malibran, Venedig.

29 **Tobias Broström**, *Kaleidoscope*, Helsingborg Sympho-nony Orchestra, cond. Sascha Goetzel, 19.30, Helsingborgs konserthus, Helsingborg.

29 **Stefan Klaverdal**, *Yriu Cair*, Magnus Hjorth Trio, 19.00, Skissernas museum, Lund. **Uruppförande**

29 **Stefan Klaverdal**, *Songs of Insanity*, Lisa Hansson, Stefan Klaverdal, 19.00, Norrköpings konstmuseum, Norrköping.

29 **Kent Olofsson**, *Les portes de l'enfer*, för skådespelare och ensemble med digitala och elektriska instrument, Teatr Weimar, Trembling Aeroplanes, Integra festivalen 2011, Konservatoriet Köpenhamn, Danmark.

29 **Martin Svensson**, *Trembling Aeroplanes*, Ars Nova, Köpenhamn, Danmark.

OKTOBER

01 **Thomas Bjelkeborn**, *Solitude-Silence*, Audiovisuellt verk, 20.00, Nuit Blanche, Svenska Institutet, Paris, Frankrike.

01 **Rolf Enström** - profilkon-sert; *Axplock av nyskriven musik och äldre musik*, filmer och performances med och av Rolf Enström, medverkande: Elektroniska handskar, Orb och Stockholms Axxophone Quartet m.fl., 19.30, Fylkingen, Stockholm.

01 **Ulrika Emanuelsson**, *La Moustache*, 4-delad SVID för Kammarensemble och mode, konserter inom Scenkonstbolagets regi, föreställningen Re, (pågår 1-7 okt).

02 **Palle Dahlstedt**, *Staggering Moon*, musik till dansteater, Palle Dahlstedt, Peter Go-lightly mfl. BatteringRam, Kyoto, Japan.

04 **Rei Munakata**, *Midnight cabin*, accord och piano, Duo Oneplusone (Anna Veismane, Timo Kinnunen), 19.00, Riga Latvian Society House, Riga, Latvia.

05 **Fabian Svensson**, *Two Sides*, eighth blackbird, 19.30, University of Richmond, Virginia, USA.

06 **Henrik Strindberg**, *Neptuni åkrar*, Iceland Symphony Orchestra, dir. Martyn Brabbins, 19.30, Icelandic National Concert Hall, Reykjavik, Nordic Music Days, Island.

06 **Anders Hultqvist**, *Melan-cholia*. **Uruppförande**

08 **Lars-Åke Franke-Blom**, *Don Quijotesvit-pianosvit för barn*, Lars-Åke Franke-Blom, piano, 15.00, Musikalisk salong, Hemgården, Norrköping.

INSTRUMENTET

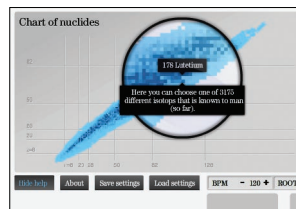
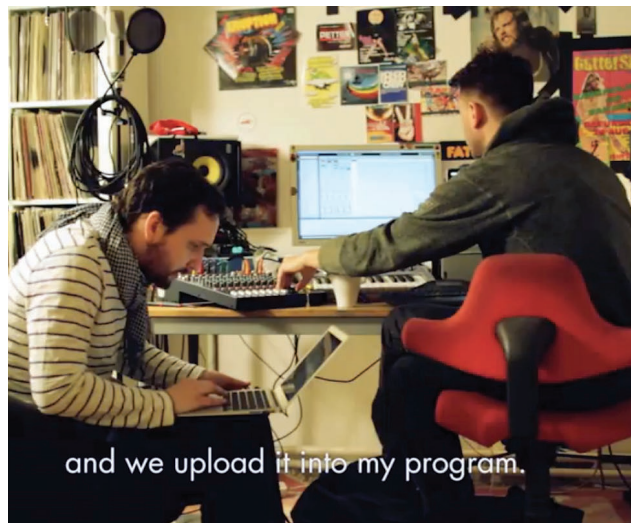
TEXT • Anna Hedelius FOTO • Art89

Strålande musik. Toner förklarar atomkärnornas struktur.

DEN JONISERADE strålning-
en, den som kommer från
atomkärnornas inre, finns
runtomkring oss hela tiden – i berg-
grunden, i rymden och i våra egna
kroppar. Där har vi, tro det eller ej,
omkring 4 000 sönderfall av atom-
kärnor varje sekund. Trots det kan vi
inte uppleva strålningen med våra
sinnen. Förrän nu.

Bo Cederwall, professor i experi-
mentell kärnfysik vid Kungliga Tek-
niska Högskolan, tröttnade nämligen
på att folk satt som frågetecken då han
berättade att han jobbade med något
så abstrakt som atomkärnors innersta
väsen. Att börja tala om isotoper, det
vill säga atomer av samma grundäm-
ne fast med olika antal neutroner,
gjorde ingen människa klokare.
Men, tänkte Bo Cederwall, om man
översätter isotopernas unika gamma-
strålning (det vill säga den strålning
som avges när en atomkärna övergår
från ett instabilt tillstånd till ett sta-
bilt) till ljudfrekvenser kanske det
blir mer begripligt. Och så tog han, i
samarbete med produktionsbolaget
Kollektivet: Livet, kontakt med new
media-konstnären Kristofer Hagbard
och musikern/producenten Axel Bo-
man för att utforska sin idé.

De båda herrarna tänkte på alla cy-
lindrar och skapade ett dataprogram
där de mest intressanta isotoperna,
med sina alldeles unika fingerav-
tryck, fick sina alldeles unika ljud.

”... om man
översätter
isotopernas
unika gam-
mastrålning
till ljud-
frekvenser
kanske det
blir mer
begripligt.”

Bo Cederwall

Melodier från varje isotop skapades
genom att härma det som händer då
en atomkärna övergår från det insta-
bila tillståndet till det stabila.

Det hela har resulterat i en sexspå-
rig EP-skiva med Axel Boman & The
Radioactive Orchestra. Den första
låten har namn efter två isotoper –
Rubidium 88 feat Cobolt 60 – och går
förstås att lyssna till på youtube. ■

Mer läsning: www.nuclear.kth.se/radioactiveorchestra/

pers med musik av Åke Parmerud, Mir-
jam Tally, Pavol Simai, Ole Lützow-
Holm, Kent Tankred. Intervju med Åke
Parmerud.

7 oktober – Various Threds (R) med
musik av Karin Rehnqvist, Niklas
Bremann, Jörgen Dafgård, Christer
Hermansen, Staffan Storm och Leo
Nilsson.

Miklós Maros, Karin Rehnqvist. Inter-
vju med Karin Rehnqvist.

23 september – Choir Special (R) med
musik av Anders Hillborg, B Tommy
Andersson, Gabriella Gullin, Kristina
Forsman, Sven-David Sandström. In-
tervju med Sven-David Sandström.

30 september – Grooves and Whis-

Composer's Radio sänder ny musik av
svenska tonsättare. Nytt program el-
der repris läggs ut på [www.compo-
ser-radio.se](http://www.compo-
ser-radio.se) och www.fst.se varje fre-
dag. Producent: Paulina Sundin,
programvärd: Jamie Fawcus.

16 september – Kings and Queens med
musik av Anders Hultqvist, Maria Löf-
berg, Carl Michael von Hausswolff,

composer's radio

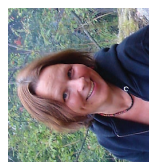

FOTO: PRIVAT

Kristina Forsman
spelas i Composer's
Radio.